

—Աթիտէքի պէնտ Գօնթիթիւսիօ...
նէլ զաղէթաբնտա օգոնմուշ տուր .

«Տաճա կէշէնկերտէ Ինկիլթէրա
հիւքիւմէթի Պապը Ալիեէ պիտիտի
քի, էկէր տէվլէթի Ալիեէ էվրօքա
մուաղղամ տէվլէթէրնիւն թէքլիֆէ-
րինի ընտա իտէճէք օլուր իսէ, մու-
հարէպէ զէմանքնտա Ինկիլթէրաբն
մուաղղանէթինէ կիւվէնմէմէլի տիր, Իմ-
տի Ինկիլթէրա պու իֆատէսինտէ սա-
տըգ գալաճագ տըր, էկէր Բուսիա օր-
տուսու Բարիզ ահմանմէսի ահքեամընտ
մուղղայր Ուլաճ Եաթօտ Օսմանլը թօր-
րաղընա կիրէր իսէ, Ինկիլթէրա բրօ-
թէսթօ, վէ իթիւրաղ իտէճէք, լաքին
Բուսիանքն հարէքթի ասքէրիեթինէ
մանի օլմանաճագ տըր :

«Պունուշա պէրապէր Ինկիլթէրա
հիւքիւմէթի տէվլէթի Ալիեյի քէնտի
խասիլնէ թէքք իթմէսիյլէ, Շարգա
օլան քէնտի մէնաֆիլի մախսուսէսինի
ֆէտա իթմէք իթմէմէզ, Պինաէն ալէյի
էմիլի պասիլիէթ վէ մուհաֆազա խու-
սուսուտա լաղըմ կէլէն թէտապիրի
իթթիւաղ իտէճէք տիր : Տէրիւթըր
օլունուր քի, տէվլէթի Ալիեյին Ատ-
րիւթիւք սէվաճիլինէ չըգարմազ իւզ-
րէ կէշէն սէնէ պիր մըգաւար կէօնիւ-
լիւլէր Իթալիա տա թէշքիլ օլունմագ
իւզրէ իտիլէր : Իշթէ պէօյլէ պիր թէ-
շէպպիւսէ մանի օլմագ, վէ Օսմանլը
թօրաղըր իւզէրինէ հիշ պիր թարաֆ-
տան հիւճում իթտիրմէմէք իշին, Ին-
կիլիզ օսմանմագ Իթալիա վէ Սիշիլիա
սէվաճիլինէ նէգարէթ իթմէք էմիլինի
ալմըշ տըր : Պունտան պաշգա, Ինկիլ-
թէրա վէ Իթալիա տէվլէթէրի պէյ-
նինտէ օլան միւնասէպաթը ասթմանէ
վէ Իթալիանքն մէնաֆիլի մախսուսէսի,
Բօմա գապինէթօսուսուտն շու սըրատէ
քեամիլինէ մէսլէքի պիթարաֆի իթթի-
խաղ իտէճէկինէ հիւսնի թէէմինաթ
տըր :

«Բուսիա տա, կէօրիւնիւր քի Կիրիտ
Բուսիա վէ Եոնանիսթման գրալիէ-
թի ինթիլալ չըգարըրաւ տէնու իւ-
միտ օլունուր : Հաթթա պու ինթի-
լալա մուաղղանէթ օլմագ իւզրէ, Պալ-
թիգտէ պուլունան Բուս տօնանմագ
նքն թալիէն իտիլիկի դանն իտիլիէօր
Իմտի, նասըլ քի խարիթաւա պիր աթ-
ֆը նաղար իտիլիկի տա տախի անլա-
շըլըր, Կիրիտ ճէգիւրսի Մըսըրն վէ
Հինտիլմանքն տէնիզ Եօլու իւզէրինտէ
վագը տըր : Վէ էկէր պիր գուվվէյի
էճնէպիւսէ, մէսլէք Եոնան Եա Բուս
գուվվէթի, ճէգիւրէն Բուս էշքընա-
սըլա իլթիհագ իտէճէք օլուր իսէ,
Ինկիլթէրանքն մէնաֆիլի թէհիլքէտէ
պուլունաճագ տըր : Պինապէրին պու
կիրպի ինթիլալաթըն վուգուրնտէ, Ին-
կիլթէրա Պապը Ալիին շիքեաեթ-
լէրինէ ասլա գուլագ ասմանաղագ,
էմիլի պասիլիէթ իշին Կիրիտի գապթ ի-
տէճէք տիր, զիրա Պապը Ալի, Մը-
սըրն իշ օտաւը մէսապէսինտէ պու-
լունան պիր արաղիլի քէնտի քէնտի-
Եէ հիմանէ իտէմէզ : Եոնան գրալի-
Եէ ինքնէ կէլինէ, Ինկիլթէրա Եոն-
անքն Բուսիա իլէ Օսմանլըր պէյ-
նինտէ վուգու պուլան մուհարէպէնէ
միւտաթիլէ իթմէսիյլէ միւսաատէ իթ-
մէնէճէք տիր : Զիրա Եոնանիսթմանքն
պիրմաղըր, Իթալիանքն պիրմա-
ղաֆըլըր տէրէճէսինտէ Ինկիլթէրա-
նքն մէնաֆիլի իգթիլաղընտա տըր :
Պինաէն ալէյի Եոնան տէվլէթին
մուհարէպէնէ գարըլմագ նիեթիլնտէ
օլունուրնա տայիր ճիւղի պիր ալէա-
մէթ կէօրիւլէճէք օլուր իսէ, Ինկիլ-

թէրա պիր Փըրգայի ասքէրիեթ իլէ
Աթիտէք գապթ իտէճէք տիր :

«Վէհապըր սըհէթինի թէէմին իթ-
տիլիմիզ սօն պիր մալիւմաթ տաճա,
Ինկիլթէրա պահարիեէ նէգարէթի,
Պալթիգտէ Բուս պահարիեթինի թէճ-
հիգաթընա, վէ Ամէրիգա սուլարընտա
շիմտիքի հալ պուլունան Բուս սէֆա-
յինի հարպիեթի հագգընտա քէսպի
մալիւմաթ իտէրէք, Բուս տօնանմա-
սը ձիպրալթար պօղաղընտան կէշմէք
իւթէտիլինտէ, նէ Եօլտա հարէքթի-
տէ պուլունաճագ տայիր պօղաղը
մէքըրի մէմուրաղընա էվամիրի լա-
ղմէյի իթմէք իթմիշ տիր : Ինկիլթէր-
ա տէվլէթի, Պալգանլըր, Թունա,
վէ Գարաթիլի թարաֆըրնտա մու-
հարէպէյի Բուսիա իլէ Օսմանլըր
պէյնինտէ մահաուտ գըլմագ վէ պահը
Սէֆիտի վէ Ատրիւթիլի պիրմաղագ
հալէ գօլմագ արդուսինտէ տիր :

«Ինկիլթէրա տըրօմաթըրնէ էֆ-
քեարընա, Ինկիլթէրանքն մէնաֆիլի-
նի մուհաֆազա իշին իթթիլաղ գըլը-
նան թէտապիրի, էվրօքանքն մէնաֆիլի
ուսուսուսինտէ տախի ֆայտիլի տիր,
վէ էվրօքա տէվլէթէրի մուհարէպէնի
վուգուրնի մէնն իթմէք իւզրէ, Բէք
չօգ չալըլըպ, պու խուսուտա մուվաֆ-
ֆագ օլմաւաղըրը հալտէ, հիշ տէ-
յիլ իսէ մուհարէպէնի ուճ տէրէճէ
մահաուտ գըլընմաւաղը արդու իլլէմէլի
տիրէր :

—Աթիտէքի Փըրգա, տէվլէթի Ալիեէ
իլէ Բուսիա արաւընտա պիր մուհարէ-
պէ գուհուրնտէ, Մէմէքթէթէյնի
պուլունաճագ մէվլըրի միւշքիլ հագ-
գընտա, Պիւքըն զաղէթաբնքն Եաղ-
տըր պիր պէնտտէն իսթիլիաճ օլուն-
մուշ տուր :

«Պու կիւն տէվլէթի Ալիեէ իլէ Բու-
սիա պէյնինտէ Բէք օ գաւար մէվա-
նի Եօգ տուր, զիրա Մէմէքթէթէյն
Եաղընք պաշընա պու տէվլէթէրին
հիշ պիրինէ մուգապէլէ իտէմէզ : Է-
կէր սալթանաթ Սէնիյլէ իլէ մուգա-
պէլէ իթմէք, տէվլէթի Ալիեյին Թու-
նատա պուլունան զըրհըր օսմանմագ,
Թունա գըրընտա պուլունան Մէմէք-
թէթէյն չէհիլըրինի թօրա թութա-
րագ, Մէմէքթէթէյն թիճարէթինի
պիր խալըր գէման իշին մահլ իլլէր,
վէ էկէր Բուսիա միւտաֆաւտա
պուլունա, Բուսիա, օրտուսուլա պաղ-
ընա պաւըպ, Մէմէքթէթէյն ֆէթհ
օլունմուշ պիր մէմէքթէթ հագգընտա
նէ Եօլտա մուալէլէ իտիլի իսէ, օ
Եօլտա մուալէլէտէ պուլունուր :

«Մէմէքթէթէյն իմարէթի քէնտի
վագթիլի ինքն իլլէնէճէք, Եանի
ասքէրինի պիր գըմըր Բուսիա հու-
տուսուտա վէ տիլէր պիր գըմըր տա
մէմալիլի Եաճանէ հուտուտուտա
սէվլէ իտէճէք տիր : Մէմէքթէթէյն ի-
մարէթի, թօրաղընա հիւճում իտէ-
ճէք թարաֆըր Բօթիէսթի Իտիլ, սան-
ճաղըն գանա պօնանմաղագճա, ի-
շէրիլէրէ տօղըն չէքմէնէճէք տիր :
Եու հալ իսէ, Մէմէքթէթէյն ճէմ
էյի, հէմտէ մուհարի շէրէք վէ շան
տըր, լաքին պու հիշ պիր շէյին վու-
գուրնի մէնն իթմէյիպ, Եաղընք թա-
րիլիլէրէ գայտ իտիլէճէք պիր հարէ-
քթիլի գաւարմանէ հիւքիլինէ կէշէ-
ճէք տիր : Էվրօքա տէվլէթէրի, Բու-
սիանքն պու թէճալիլընի հագգ օ-
լարագ մը գապուլ իտէճէքթէր տիր,
Եօլտա Բուսիանքն Եօլտա քէնտիսի-
նէ մէտէնիլէթ վէ ինսանիլէթ մէնա-
ֆիլինի մուհաֆըլըր մէմուրիլէթինի
թաղընմաւաղը թասթիլ գի իլլէնէ :

ճէքթէր տիր : Տէվլէթէր միւտաղա-
ընք աղըրտան աղըրա պէնտ իթմէք-
լէր իսէ պիլէ, Մէմէքթէթէյնի իսթիլ-
պալինի թէէմին իտէճէքթէրինի սէօյլէ-
մէլի, վէ լաքին մէսէլէյի էօյլէ Եիւ-
րէքլէրի թիթըրէտէճէք վէ էն աղիլ
մէնաֆիլինէ խալիլ իրաւ իտէճէք պիր
հալը թէրէտտիւտտէ պըրագմաւալը
տըրլար :

—Արաֆըրանկա ապրիլ 7 թարիլիլլէ
Շօտրատան Թան զաղէթաբնա շէօյ-
լէ Եաղըլմըշ տըր :

Սօն մէքթուպըմա, մարտ 22 տէ
Միրտիթիա տա գուհուրա կէլէն վու-
գուաթըր թարաֆըրը պիտիլիտի-
կիմ սըրատա, էկէր հիւքիւմէթի Սէ-
նիլլէ միւտաթիլէ իտէր իսէ, պուրա-
լարըն տախիլի միւտաղաւարը քէսպի
ճէսամէթ իտէր տէմիշ իտիլ : Մատտէ
իսէ խաթըրաղընա օլունուր իւզրէ,
շունտան իպարէթ իտիլ : Օսմանլըր-
ըն սիլքի ասքէրիսինէ կիրմիշ օլան վէ
նիլէ սէնէլէրտէն պէրու վաթանք ալէյ-
հիտտէ ինքն իթթիլի էնթիլիլէրտէն
տուրն թէքթիլ աշիլէթ իշինտէ մահ-
քիւմ պուլունան Միրտիթ թէյիլիլին-
տէն Տօտ Կէկանքն էլլի գաւար թա-
րաֆտարալըր, Օրօշ Եաղընքնտա վա-
գը մէրգում Տօտ Կէկանքն խանէսի ի-
շինտէ մուհարէթ օլունմուշալար իտիլ :
Մէքթիլ խանէնէ իսթիլ քեամալար
Եաղըլմըշ օլուպ, Եանքն Եանալըլ-
մաւը տախի միւշքիլ տիր : Պիր թա-
գըմ թէհիլիլէրտէն, վէ իքի թա-
րաֆտան տախի պաղըր առէմիլէր թէ-
լէֆ օլունուրգաւտն սօնտա, միւտապէ-
րաթա կիրմիլիլլէ, վէ պիր թարաֆ-
տան հիւճում թաթիլ իտիլիլի հալ-
տէ, տիլէր թարաֆտան տախի Եիլիլ-
մի պիր կիւնէ գաւար Եարտըմ կէլմէզ
իսէ, թէսլիմ օլմալարընա գաւար վի-
րիլիլտիր Տօտ Կէկա քէնտի թարաֆ-
կիրանք իլէ պէրապէր օլմանըպ, Միր-
տիթի Օսմանլը չարգաճըր ասաքիլի
իլլինտէ պուլունուր, քէնտի թա-
րաֆտարալըրն խալալարըն կէլիլ
Շօտրա հիւքիւմէթի մահէլլիլիլէ-
րինտէն Բէճա իլլէմիշ տիր : Հալ պու-
քի պուլունն իշին Միրտիթիանքն թա-
մէրքէլինտէ մուհարէպէ իթմէք լա-
ղըմ իտիլ :

«Վէ Շօտրա վալի վէ գօմանտանը,
Միրտիթիանքն սէրպէսթ իտարէսինէ
խասիմ օլունուրըր ճիհէթլէ, պու խու-
սու քէնտի արգուլարընա մուվաֆըգ
իտիլ : Իմտի պէօյլէ պիր մուհարէպէ
գուհուրինի թահիլ իշին, հիւքիւմէ-
թի մահէլլիլիլէ խալալար Օսմանիլ-
տէ միւտաթիլիլէ վիլ պաշը Տօտ Կէ-
կանքն Միրտիթիլլէր թարաֆըրտան մու-
հարէթ օլմուշ օլունուրնա, վէ Միր-
տիլլէր աղըրտան աղըրա տէվլէթի
գարըն իսեան իթթիլիլլէրին, վէ կէ-
րէք պու գապիլիլի գուլթարմագ վէ
կէրէք ասըլարը միւհաղաթ իլլէմէք,
շանք տէվլէթի Ալիեէտէն պուլունու-
ղունու Տէրիաւատէթի իշար իթմիլլէր
տիր : Պունուր իւզէրինէ Պապը Ալի
Միրտիթիլլէր գարըն էմիլ թէարիլիլ-
տէ պուլունուրմաւաղը միւսաատէ պու-
Եուրմուշ տուր Պինապէրին թա ապրիլ
պիրտէն, Միլթ Եաղընքնտա օրտու
գուրմուշ օլան Օսմանլը թապուրալը
իլլէրիլէ տօղըն հարէքթէ պաշլա-
ղըպ, Միրտիթիա սիւնարըրնտա վա-
գը Եիւտըրի, վէ նարաղըր գարիլիլ-
ըրնի գապթ իթմիլլէր տիր : Էհալի օ-
լարալըր պօղալթմըշալար, վէ Օսմանլը-
լար տաճա իլլըն կիլթմէնէ իգթիլալ-
լարը պուլունմաւաղըրնտան, ֆէրտալը

կիւն Միլթէ ալմէթ իթմիլլէր տիր :
Դէպալիք տաղլարը մուհարէթ իթմէք
վէ զարպ թարաֆըրտան Միրտիթիալը
թէհիտա իլլէմէք իւզրէ, Ալէսիսուտն
ճէնուպ թարաֆըրտա տախի պիր մըգ-
տար ասքէր սէվլէ իտիլիլլէր : Պու
թէտապիրէր ինքն օլունուրնա,
գօնաօլալար պու պապտէ վաղիլիլլէ
պուլունմաւաղըրնտա : Վէ Տէրիաւա-
տէթտէ մուգիլմ տիրէլի մուաղղաւա
մաւաղաթիլիլլէրալըր, Արնալիլա-
լուգ տա հաղըրնմագ տա օլան պիւհ-
րանտան խապըրտար օլմուշալար տըր :
Զաթէն Բէք չօգ տէֆա միւտաթիլլէր
մաւաղաթիլիլլէրալըրն թէպիլիլլէրալըր,
Շօտրա մէմուրիլլէր Օսմանիլլէրն
մուտաթալըր զայրէթիլլէր թատիլ իթ-
տիրմէք իշին, վիւքէլլիլլէր սալթանա-
թը Սէնիլլէյի իսթիլիլլէր մուվաֆըգ
օլմուշ տուր : Ճագաթ պու թէպիլի-
ղաթ պու քէրէր օլ գաւար քէսպի
մուվաֆըգթիլլէր իտէմէնէճէք տիր
տէնու գօրգուրնտ, չիւնքի էկէր
կէօլլէրիլլէր էօնիլտէ վուգու պու-
լան հալլէրտէն հիւքիւմէթ օլուր
իսէք, Միրտիթիա Գարըն պիր մու-
հարէպէ ինքնալը իլլին միւտաթիլլէրն
թէտարալըրալըր կէօրիլլէրալըր, Զանն
իտէրմէք, Պապը Ալիլի Միրտիթիա
Գարըն աղըրտան աղըրա խասիմանէ
պիր մէպէք իթթիլիլլէրնա սէվլէր իտէն
սէպէպէրտէն պիրի, Գարաթալ իլլէ
ագտը միւտաթիլլէր օլունաճագ իթի-
գաւար տըր : Ճիլլագը Պապը Ալի Գա-
րաթալ ճիհէթիլլէրն հէր նէվի իլլիլ-
ղալտէն խալի օլունուր թագաթիլլէր,
մուտաֆիլիլլէրինի մէմուլ իթթիլլէ-
ճէք տէրէճէտէ գուվվէյի ասքէրիլլէր
իլլալա տաղը իրիլիլլէրալըր Գարըն
իսթիլալ իտէպիլլէր իտիլ :

«Նիմտիլլէր գաւար Արնալիլլէրալըր
պաշ գօմանտան Միրտիթիլլէր գարըն
անաղ տէրթ պէշ պին նէֆէր աս-
քէր չըգարապիլլէրտէ իտիլ : Պու ի-
սէ թապիլաթտան միւտաթիլլէր օլան
մէվլէրալըրնտան, մէրգուլան տաղը-
լարը թագիլլէր քիլիլլէր իտէր պիր
մըգաւար տէյիլ իտիլ : Պունտան գաթիլ
նաղար ասաքիլլէր մէրգուլլէր էյի հալտէ
օլմանըպ, չօղլարը խասթալըրտան
թէլլէֆ օլունուրըր : Ասքէրագօրթիլլէր
օթիլալի տէնիլլէր իլլէթլլէր տիւշար
օլուպ, խասթալանէլլէրտէ իսէ չէքէր
վէ լիման պիլլէ Եօգ տուր : Ալէսիսուտ
միւտաթիլլէր պէօլիլլէրիլլէր օլ տէրէճէ
աղալմըշ տըր քի, Սէն ժան տը Մէ-
տուտա գաւարալ պէլլէնէ ֆըրգա-
թիլլէր, նէօպէթ ճիլլէր իրաթիլլէր իթմէք
իլլին գըրգ նէֆէր պահարիլլէր թապիլ-
սինի գարաւա չըգարմըշ տըր : Տիլլէր
ճիհէթլլէր, Միրտիթիլլէր գալըր մուհա-
րէպէ իթմէք իլլին, օլ պիր տաղը-
լարա կիւվէնիլլէր : Զիւնքի Միրտիթի,
Բուլաթի, վէ Ալէսիսու տաղըլարը պէյն-
լէրինտէ իթթիլիլլէրալըր վէ իթթիլիլլէր
ճուտ տըր : Շօտրանքն պիլլիլլէր տաղ-
լարը թէսլիլլէր օլունան վէ Գիլմանթի,
Գաթթաթի, Հօթթի, Սըրէթի վէ Բէ-
շի Լուհօ աշիլլէրիլլէրնտէն միւրէք-
քէպ պուլունան իթթիլիլլէրալըր իգ-
թիլալըրնտան տըր, զիրա միւտաղա-
ւա կիրիլլէրալըր իլլէրնտէ, օթիլալըրն
մուհաֆաղա իտէմէլլէր, վէ պաշլըճա

«Վէմանթի վէ Սըրէթիլլէր տաղըլարը
Ալէսիսու վէ Միրտիթիա տաղըլարը ճիլլա-
րընտա գըլլէք օթիլալըր վար տըր,
Իմտի օրանքն էհալալիլլէր միւտաղաւա
կիրիլլէրմէք քէնտի մէնաֆաթըր իգ-
թիլալըրնտան տըր, զիրա միւտաղա-
ւա կիրիլլէրալըր իլլէրնտէ, օթիլալըրն
մուհաֆաղա իտէմէլլէր, վէ պաշլըճա

կազմելով նպատակ դրած էին Ռուսիոյ մէջ յեղափոխութիւն մը հանել և այժմ մեծ կառավարութիւնը տապալել: Այս գաղտնի ընկերութեան մէջ գտնուած են շատ երեւելի ընտանեաց պատկառնող երիտասարդներ և կանայք, որոց գլխաւորները երկարամեայ բանտարկութեանց դատապարտեցան:

Լրագրաց մէջ մեծ ցաւով կարդացի ես և տեսայ որ այս յեղափոխականաց մէջ գտնուելը և երեք տարի բանտարկութեան դատապարտուելը է Հայուն մէկն ալ երկանեանց անունով:

Ես չեմ կրնար իմ զարմանքը բռնել երբ կը կը տեսնեմ որ Ռուսիոյ մէջ կան այսպէս Հայոց յիմար երիտասարդներ, որ մեր ազգին օգուտ մը չը բերող այսպիսի վտանգաւոր գործերու մէջ կը նետուին: Դեռ հազիւ երեք տարի կընէ որ Բեդրպուրկ ու ընդ յեղափոխական գաղտնի ընկերութեան մը անդամներն ալ բռնուելով դատուեցան, և ոոցա մէջ կային ևս երկու Հայ երիտասարդք, որոց մինը Ախալցխայի մի պատուաւոր և հարուստ ընտանեաց զաւակ էր:

Ասոր ազատասիրութիւն չեն ըսեր, այլ . . . նահատակ ըլլալ:

Ասկից առաջ գրած մի նամակաւ ըսեր էի թէ՝ Վենետիկոյ Միթարեան միաբանութեան նորընտիր արքայազարը չկարենալով եպիսկոպոս ձեռնադրուիլ պիտի վերադառնայ ի Վենետիկ:

Մինչև հիմայ չեղաւ այս ձեռնադրութիւնը, բայց արքայազարն ալ Վենետիկ չդարձաւ այն յուսով՝ որ իրեն տուած էին թէ Հոգեգալուստէն յետոյ եպիսկոպոս պիտի ընեն:

Անմահ Շաթրապիան՝ իր Յիշատակարանի մէջ տեղ մը գրած էր թէ՝ մարդս յուսով կը ծնի, յուսով կ'ապրի և յուսով կ'էնդի: Կ'երևի որ Վենետիկոյ գերարգելի Արքայազարն ալ այսպիսի յուսով է որ կը կենայ և իր օրերը պարապը կանցնէ այս տեղ 6 ամիսէ ի վեր: Իմ առած տեղեկութեանց նայելով Բորթականտան շատ մը ծանր առաջարկութիւններ ըրած է իրեն և կուզէ որ Միաբանութիւնը նախ ընդունի իր պայմանները և յետոյ իր Արքա-հօր եպիսկոպոսանալու խօսքը ընէ իրեն: Այս առաջարկութեանց մէջ ամենաանկանելին սա է թէ՝ Բորթականտան կը պահանջէ որ Վենետիկեցիք իրենց արեւելքի մէջ բացած գարոց-ներնին վազեն, ինչպէս որ վաղեցին Փարիզու Մուրատեան վարժարաններ-նին իրենց քահանայքը Պօլէն հանեն և վանքերնին պահեն, և որ ամենէն ծանր է, սյուսհետեւ ինչ գիրք որ տպելու եղանակով ձեռագիրը Վատիկանեան զրաքնական տետրին յանձնեն և նորա թոյլատրածը կամ սրբապարծը միայն կարողանան տպել:

Պիտի ընդունին՝ այս պայմանները Վենետիկեցիք ինչպէս ընդունեցին աս: Կից առաջ իրենց եղած հաղարուձէկ պայմանները, թէ վերջապէս պիտի ունենան սիրտ մը և արութիւն մը այս-պիսի ազգաշինաս առաջարկութեանց դէմ կենալու: Բիշ ատենէն պիտի տեսնենք սոցա մինը կամ միւսը, բայց խիստ հաւանականաբար առաջինը պիտի ըլլայ մեր տեսնելիքը:

Շատ զարմանալի բան է արդարեւ տեսնելը՝ որ Բորթականտան տարին անգամ մը կ'երևէ և Վենետիկոյ Միթարեաններէն նորանոր Հաւատոյ Հանգա-նակներ և հնազանդութիւններ կը պահանջէ գրով միշտ կասկածելով անոնց

նպատակուն և քարոզած կամ ճանաչաց հաւատոյ վարդապետութեանց վերայ: Բայց ինչ համար ասկից աւելի զարմանալի է Վենետիկոյ Հայոց բռնած տարօրինակ ընթացքը, որ միշտ պատ-ճառ և առիթ տուած է և կուտայ Բորթականտային կասկածելու թէ նոքա հարազատ որդիք չ'են Հոռովմայ եկեղեցւոյ, և միւս կողմանէ ևս կասկած կուտան մեզ որ իրենց ազգը չ'են սիրեր այնպէս և այնչափ՝ որպէս կը գրեն և կը խօսին իրենք:

Թողթստէ՝ Վենետիկոյ Միթարեանց տպարանէն ելած գրեանց ցուցակը և ահա՛ կը տեսնես իմ այս քսածիս տպա-ցոյցը և հաստապուծութիւնը նորա մէջ: ամեն տեսակ հակասութիւն և միմեանց հակառակ բան կը գտնես անդ: Ունին գրքեր որոնցմով հերետիկոս հըրատարակած են զՀայոց, և ունին գրքեր որոնցմով Հայոց եկեղեցւոյ Ուղղափառութիւնը կը պաշտպանեն: Դեռ շատ չ'ընէր որ իտալական լեզուաւ պատուական գիրք մը տպեցին Հոռովմայի հասկնչելու համար որ Հայոց եկեղեցւոյ համար ըսուածները սուտ են, թէ նա ըստ ամենայնի ուղղափառ է և ոչ հերետիկոս, բայց այս գիրքը վախերնուն մինչև հիմայ յրուելու քաջութիւնը չ'ունեցան:

Ինչ կը նշանակէ իրենց այս բռնած ճամբան, իթէ ոչ այն՝ որ իրենց ներքին համոզման դէմ կը շարժին, և իրենց շահուն համար է որ գրուի կը ծուեն և կ'արկանան միշտ Բորթականտայի պահանջմանցը:

Թող ներողամիտ լինի ինչ Միթարեան միաբանութիւնը իմ այս խիստ դատապարտութեանց համար, բայց այս ճամբան իրեն վայելուչ և պատուաւոր ճանապարհ չէ: Եթէ իրօք կը սիրէ ազգը, եթէ իրօք ազգին լուսաւորութիւնը և օգուտը կ'ուզէ, եթէ իրօք կը ճանաչէ և կը հաւատայ որ Հայոց եկեղեցին ուղղափառ է և ոչ հերետիկոս, ո՞վ է իր ձեռքը ոտքը կապողը, ո՞վ է իրեն արգելք ըլլողը իր դիմակը նետելու և անվեհեր ինքզինքը յայտնելու համար:

Իսկ եթէ չ'են սոքա իր համոզումը՝ թող բոլորովին Բորթականտային գրուի ծռէ՛ և խնարհի՛: Մինը կամ միւսը, որովհետեւ երկու կողմն ալ շոյելը՝ երկուսն ալ խաբել է, և այս չ'եմ կարծեր որ Վենետիկոյ միաբանութիւնը կարենայ այլ ևս ընել և յաջողիլ այսուհետեւ:

Եւ հիմայ վերջաբան մը այս նամակիս: 1862 կամ 63 ի Յուն վար ամսուն սկիզբէն էր, իրիկուն մը հանգուցեալ Գրիգոր էֆէնտի Աղաթօնի տունը Գաղղիարէն թերթի մը մէջ նաբօլէօն Գի մի ատենախօսութիւնը կը կարդայինք: Այս ատենախօսութեամբ նաբօլէօն աշխարհի կը ծանուցանէր թէ Գաղղիա որչափ յառաջ գացած էր քաղաքաւորութեան (Միլիտարիզմ) մէջ՝ որ կրցեր էր հնարել այնպիսի թնդանօթ մը որ քիչ ատենի մէջ շատ մարդ պիտի ջարդէր: Կը յիշեմ թէ Աղաթօն էֆէնտին որչափ զարմացաւ մնաց երբ մարդ ջարդելուն անունը քաղաքաւորութիւն ըլլալը իմացաւ:

Ահա Եւրոպական այս քաղաքաւորութիւնը օր օրի յառաջ գնալու վրայ է:

Երեկ կարդացի լրագրի մը մէջ որ Անգղիա Յիբիդէր անուն անձին նոր հնարած մի թնդանօթը վարձել տուեր

է Վոլիլիզի զինարանի մէջ: Այս թընդանօթի երկարութիւնը կ'ըսէ լրագրի-րը, 15 մէթր և 25 հարիւրամէթր օտ, նետելու ուղիքի ծանրութիւնն է 4000 լիպրա (1416 1/2 օնս), իւրաքանչիւր նետուելուն 282 հօսա վառօղ պէտք է, և 914 մէթրո հեռուէն պիտի կարողանայ 91 հարիւրամէթրո հաստատու-թեամբ երկաթով պատած զրահաւոր նաւերը մի կողմէն միւսը ծակել ու անցնիլ:

Կեցցէ՛ Եւրոպական այս քաղաքաւորութիւնը, յուսամ որ օր մ'ալ աշխարհքը մի օրուան մէջ կործանելու եղանակը կը գտնեն: Զեր
Թ. ՀՈՂՈՒԵՍԵՅ

ԻԼԱՆԱԹ

Միւլղա ինհիսար խտաբէոի անպար-լարբնտա մէվճուտ օլուպ, Փիրուխիւ մուգարբէր օլուղու պոնտան էվվէ-ճէ դաղէթալարա իլան իտիլէն թիւ-թիւնլէրտէն պիր գըսմընը Փիւսթը թէգարրիւր իթմէքլէ, իճապընա պա-գըլմագ իւզըն օլուղուտան, վէ տի-կէր գըսմընը տաթի մէղքիւր իլանտա մուհարբէր գարար վէճհ իլէ, մէճիթի րուսուճաթճա, ճիւճաւտան դայրի կիւնլէրտէ մուղաբտէսինէ տէվամ ի-տիլմէքտէ օլուպ, իշպու չէհրի նիսանը րումինին երկիրմի պէշինճի բաղար իր-թէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէ-րէք, նիհաեթ իւլէմիտէ հէր քիմին իւզըրինտէ թէգարրիւր իտէր իսէ, Պա-պը Ալիտէն պիլիսթիլան, իրատէսի իսթիհայ օլուղուղու հայտէ, անա Փիրուխիւ վէ թէսլիմ օլուղուճաղըն-տան, մէղքիւր թիւթիւնլէրէ կէրէք բէյ վուրանլարըն վէ կէրէք պուլարտան պաշգա բէյ վուրմագ արղուսինտէ պուլունանլարըն մալիմիւ օլմագ իւզ-

րէ, իլանը քէյթիլէթէ իպթիտար օլուղուր:

Սէրայը հիւմանուն վէ ըսթապը ա-միրէ պաղը մէմուրլին վէ խտէմէսի էլպիսէլէրինին իմալիեթսի իլին, մէճ-լիսի իտարէսինճէ միւնադասա իտիլ-մէքտէ պուլունտուղունտան, թալիպ օլ-լանլարըն մէճլիսի մէղքիւրէ միւրանա-աթ իթմէլէրի:

ԷԼԻՔՍԻՐ ՏԸ ԲԷՐՍԻՆ
ԱԼԼՈՋՎԵՐՏԻԵԱՆ

Մէղքիւր իքսի հազմի գօլայ-լաթարըպ, վէ միտէյէ գուզվէթ վէրիւր, վէ աղըլարընը թէսթին իտէր, վէ քէյթիլլէքտէն եէնի գաղմըլ օլանլարըն հազմա տէր-քետար օլան կիւնլիւլէրինի աէֆ իտէր, վէ գայ վէ իսհայ վէ էմրա-րը թուրուգը հաղմիլէնին պիր շօղուտ Փայիտէ իտէր:

Պու իքսիին Փայիտէսինի պիր շօղ թալիպլէր վէ թէճրիւպլէր թաստիգ իթմիլլէր տիր:

Մէղքիւր իքսի իսթանալուտա Պաղչէ-գարուսունտա, Նէյս իւլ իսլամ խանը թիթիսալինտէ վաղը ճ նիւմէրօլու Տիգրան էֆէնտի Ալ-լահվէրտիան էճղտանէսինտէ, էհվէն Փիւսթ իլէ, վէ պիր միւհ-րի մախսուս իլէ միւհրլէնիլ օլ-տուղու հայտէ Փիրուխիւ օլուղ-մաղտա տըր:

Սաթիթէսինտէն ինթիսապ օլ-ուղմագ էվվէմիլլէթտէն տիր:

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԻՍ

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթտա Բէնչէմիլի-բաղարընտա
Ն. Կ. Իրսի խանընտա

ՆՈՐԻԴԻՍ Գ.ԱՐՇԸ ՍԻԿՈՒՐԹ

NORTH BRITISH AND
MERCANTILE
INSURANCE COMPANY
ՆՈՐԹ ԳՐԻԹԻՉ ԷՆՏ
ՄԵՐԿԵՆՏԻԼ ԱՍԻ
Նոմ Լոնդոն և Եւրոպայի Եւրոպ
Ինսուրանս Կոմպանի

Աղը սէրմաե 2,000,000
Էտէնիլ սէրմաե 250,000
Ետէնիլ սէրմաե 150,000
Ետէնիլ սէրմաե 1,040,744
1875 սէնթեմբեր 380,000
1875 սէնթեմբեր 351,000

NORTHERN

ASSURANCE COMPANY

ՆՈՐԹ ԷՆԻՍ

Նոմ Լոնդոն և Եւրոպայի Եւրոպ
Ինսուրանս Կոմպանի
Աղը սէրմաե 3,000,000
Էտէնիլ սէրմաե 150,000
Ետէնիլ սէրմաե 1,040,744
1875 սէնթեմբեր 380,000
1875 սէնթեմբեր 351,000

Սահիպ խիզա քէնտուսինին, պալատէքի իքի սիկուրթա գուճանեալա-րընը Պիրուխիւ աճէնթօսու հասպ օլուղուղ օլուպ, ետնլըն սիկուրթա, սը իլին շօղ գօլայլըպ ար վիրէսիլլի պիր հայտէ պուլունտուղունտա, քէնտի պիր շօղ միւլէթիլլէրինէ, վէ իսթանալուղու լաղալթիլու էհալիսինէ իլան իթմէքէ միւսարաաթ իտէր:

Մէղքիւր գուճանեալար, քէնտի տաթիլի նիզամիսամլէրի մուհիլինճէ սի-կուրթաեա թուրքուղարըն էպիլլէրի, պէյլլէրիտէ թաղսիմ իտէնթէլէ տիր: Ետնլըն սիկուրթապը իլին վիրտիլլէրի գօլայլըլար իլէ պիր շօղ ի եարմաեա միւլթէտիր տիրլէր:

Շիմիլլէ գատար օլուղուղ կիպի, Պէյոլլու վէ Գալաթա վէ իսթանալու վէ ճիլլար լէհիլ վէ քէյլլէրտէ էպիլլէ սիկուրթաեա թուրքաճաղ տըր: Ֆիւսթ վէ սայլիլէ հազարնտա մալիմիւ արմագ իսթէյէնլէրին, Գա-լաթաա Կըլաճանի-խարնտա 5 նիւմէրո մաղադաեա միւրանաաթ իլլէմլէրի

Մէղքիւր գուճանեալարըն աճէնթօսու
Վ. Ռ. ՍՈՒԱՆ